значенням, проте відмінні за окремими диференціальними елементами, що мають здатність до диференціації в залежності від контексту чи взагалі позбавлені його.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Голубовська І. Синонімія у вузькому та широкому смислах. *Мова та історія*. 1996. Вип. 12. С. 3–5.
2. Бублик Л. Теоретичні засади синонімії в українській мові. *Культура народов Причерноморья*. 2002. № 35. С. 89–93.
3. Басок В. А. Контекстуальна синонімія та її місце в загальній теорії синонімії. *Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2002. Вип. 8. С. 21–25.
4. Яблонська-Юсик І. Контекстуальна синонімія віддієслівних іменників сучасної французької преси. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка*. 2016. № 6. С. 212–215.
5. Романенко Ю. Стилістичні можливості синонімії. *Дивослово*. 2011. № 2 (647). С. 2–5.

Дубель М.В., Дячук Н.В.
Житомирського державного університету імені Івана Франка

ЖАНРОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПАРЕМІЙ (НА ПРИКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Актуальність дослідження. Прислів’я та приказки – давній жанр народної творчості, що сягає глибокої давнини, в якому накопичені знання про особливості культури людей, їх історію, побут, уявлення про навколишній світ, що є цінним надбанням усіх народів. Лінгвістика визначає прислів’я та приказки як «паремії», але, незважаючи на велику кількість досліджень, присвяченій даній темі, сам термін є неоднозначним і з’являється чимало проблем. Причина цього криється, насамперед, у складності й багатоаспектності жанру. Прислів’я і приказки постійно розвиваються, поглинаючи матеріал з інших жанрів народної творчості, художньої та публіцистичної літератури, та постають у живій мові. [2, с. 22].

Дослідження паремій в сучасній англійській мові проводилися такими вітчизняними та зарубіжними лінгвістами, як О.В. Дуденко, О.О. Селіванова, М.М. Пазяк, І. Я. Франко, Дж. Сімпсон, В. І. Даль, О. М Дуброва, О.Ю. Дубенко, М.Ф. Алефіренко, О.В Корень, В.В. Гаврилова та ін. Незважаючи на численні теоретичні напрацювання у сфері вивчення паремій та їх особливостей вживання, проблемними для впровадження залишаються способи перекладу паремій на українську мову.

Мета полягає у визначенні способів перекладу англомовних паремій на українську мову, визначивши їх мовні та структурно-семантичні особливості.

Походження та класифікація паремій є одним із найскладніших і недостатньо вивчених питань у лінгвістиці, тому термін «паремія» не має чіткого

формулювання, хоча спроби інтерпретації народних прислів'їв здійснюються ще з часів Аристотеля.

Відомо, що слово «паремія» з грецької мови означає «прислівя, приказка», а Енциклопедія української мови визначає паремії як народні вислови, які складаються з речень і слугують для передачі елементарного діалогу або сценки. [2, с.23]. Збірка зазначає, що найбільшу частину усього фонду паремій складають прислів'я і приказки. Крім того, сюди включають загадки, прикмети, повір'я, замовляння, ворожби, головоломки, скоромовки, небилиці, нісенітниці, анекдоти, та ін. [2, с.23].

Деякі дослідники ототожнюють це поняття з прислів'ями та приказками. Наприклад, О.В. Дуденко до класу паремій відносить тільки прислів'я, відокремлюючи від них приказки. Цю думку частково підтримує О.О. Селіванова, яка зараховує до паремій прислів'я і приказки та визначає їх, як стійкі елементи, які слугують для відтворення речень у мові. М.М. Пазяк вважає, що паремії – це особлива стійка мовна одиниця мови певного етносу, що має фольклорне або літературне походження [4, с.43].

Зарубіжні науковці називають паремію «proverb» (прислів'я) і вважають, що це короткий, влучний вислів, що містить пораду, загальну думку або певний висновок та відноситься до інших видів фольклору [9, с. 168].

Британський лінгвіст Дж. Сімпсон пропонує поділити паремії на три головні групи:

1) паремії, що містять твердження в абстрактній формі, та загальновідомі істини тверджень: *Absence makes the heart grow fonder* [8, с. 2] − Розлука робить сильнішими почуття;

2) паремії, які роблять загальний висновок на основі регулярних спостережень: *You can take the horse to the water, but you can''t make him drink* [8, с. 355] – *можна пригнати коня на водопій, але пити його не змусиш*;

3) паремії, що являють собою відображення народної мудрості: *Red sky at morning, sailors take warning – Червоне небо вранці - морякам* засторога.

Лексикограф і етнограф В. І. Даль пропонує поділити усі паремії на 179 груп за темами. Наприклад, він згрупував прислів'я про віру (Бог, гріх, благочестя, розкол тощо.), щастя (талан), долю (надія, терпіння тощо.), багатство та бідність тощо. Таким чином, поділ на тематичні групи характеризує життя певного етносу та його ставлення до існування в цілому. Враховуючи те, що прислів'я можуть мати багато значень, В. І. Даль відносив одну і ту ж паремію до різних груп.

Проаналізувавши праці зарубіжних та вітчизняних вчених, можна виокремити такі головні види класифікації паремій: *алфавітна класифікація* (афористичні вислови розміщуються в алфавітному порядку залежно від першої букви першого слова)*; класифікація за опорними словами* (розподіл паремій за ключовими словами)*; генетична класифікація* (розподіл матеріалу за походженням); *тематична класифікація* (паремії впорядковуються за темами та змістом) [5, с.144].

Необхідно зауважити, що для правильного перекладу фразеологізмів слід звертати увагу, на що спрямована дидактичний аспект того чи іншого прислів'я та як воно стилістично вибудоване. Також важливо враховувати лексико-граматичний склад паремії у вихідній мові.

Існує два головні способи відтворення стійких мовних одиниць: *фразеологічний* (еквівалентний та аналоговий переклад) та *нефразеологічний* (описовий переклад та перекладацькі трансформації).

Найефективнішим способом перекладу у фразеології є добір відповідника в мові перекладу, тому що, крім передачі змісту, це забезпечує відтворення образів та виразності англійського фразеологізма [3, с. 47]. Варто зазначити, що фразеологічних еквівалентів існує порівняно небагато, що пов'язано із різним світоглядом та культурою англійського та українського народів. Головним чином, це стосується інтернаціональних стійких словосполучень, відомих як «фальшиві друзі перекладача».

Наприклад, англійський фразеологізм to lead by the nose ідентичний за граматичною будовою українському водити за носа, однак їхні значенння не співпадають: англійський варіант означає водити на поводу, контролювати, тим часом український – обманювати [7, с. 140]. Часто такі прислів'я мають загальний прототип і є запозиченнями з грецької або латини.

All roads lead to Rome – Усі дороги ведуть до Риму. Health is better than wealth – Здоров'я краще багатства. Time is money – Час – гроші. Knowledge is power – Знання – сила.

Семантичне значення фразеологічної одиниці передається близькими за структурою та лексичним наповненням виразами та зберігає стилістичні характеристики і вихідний зміст прислів'я. Маючи спільні шляхи запозичення в кількох мовах, фразеологічні одиниці часто зазнають трансформацій на рівні образності.

Make one turning rave – примусити когось перевернутися в труні. To buy pig in a poke – купити кота в мішку. To promise wonders, to promise the moon – обіцяти золоті гори. Measure twice, but cut once – Сім разів відміряй, і один раз одріж.

У певних випадках підбирається антонімічна паремія, коли негативне значення подають у вигляді стверджувальної конструкції, або ж, за допомогою негативної конструкції передають позитивне значення мовної одиниці.

У деяких випадках негативне значення парамії передається позитивною конструкцією або, навпаки, позитивна конструкція передається негативною конструкцією. Тобто вибирається протилежна паремія.

A rolling stone gathers no moss - На одному місці і камінь травою проростає. Slow at meat, slow at work – Скоро їсть, скоро й робить. Дружньому стаду і вовк не страшний.

Число пареміологічних одиниць, які б співпадали за змістом та образності у двох мовах, відносно невелике, тому перекладачі мають використовувати українські вирази, схожі за змістом на англійські, але засновані на інших образах. [3, с. 47].

Absence makes the heart grow fonder – Відстань посилює почуття. No new is good news – Відсутність новин – хороша новина. Ill news travels fast - погані вісті не лежать на місці. A friend in need is a friend indeed – при горі та лиху годину пізнаєш вірну людину.

Переклад з використанням аналогів дуже цікавий, тому що при заміні образів, зберігається експресивний аспект і можна вдало передати зміст та емоційність. Отримане прислів'я рівноцінне прислів'ю вихідної мови за експресивним забарвленням, сенсом та функцією, однак втрачає оригінальні образи.

A leopard never changes its spots – Вовк старіє, але не добріє. First come, first served - Хто рано встає, тому Бог дає. Rain before seven, fine before eleven – Сім п'ятниць на тиждень. A good riddance to bad rubbish – Баба з возом, коням легше

Висновки та результати дослідження. Підсумовуючи, слід зазначити, що труднощі перекладу англійських фразеологізмів українською мовою викликані не лише відмінностями в структурі англійської та української мов та їх одиниць, а й складністю їх семантичної структури, метафоричними та національно-культурними особливостями окремих фразеологізмів.

При передачі англійських фразеологізмів найкращим способом перекладу є пошук еквівалентів українських фразеологізмів (може бути повний або частковий відповідник, часткова лексичний чи граматичний аналог).

За відсутності таких одиниць перекладачі використовують калькування та описовий переклад. Щоб максимально підвищити еквівалентність та адекватність перекладу фраз, необхідно використовувати і поєднувати різні способи і прийоми їх перекладу, так само як і перекладацькі трансформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. − Харків : Вид-во при Харк. держ. ун-ті вид. об'єднання "Вища шк.", 1987. − 133 с.
2. Ковальська Н.А. Семантико-стилістичні функції паремій: теоретичний аспект. *Культура народов Причерноморья*. 2004. № 47. С. 22-28.
3. Нагорна М. Основні шляхи перекладу фразеологізмів українською мовою // Наука. Освіта. Молодь. Умань. С. 47–48. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2016_2/16.pdf (дата звернення 09.02.2023).
4. Пазяк М.М. Українські прислів'я та приказки: проблеми пареміології та пареміографії : підручник. Київ : Наук. думка, 1984. 203 с.
5. Рогач О.О. Типи паремій та принципи їхньої класифікації. *Актуальні питання іноземної філології*. 2017. № 7. С. 143–147.
6. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля. Київ, 2010. 844 с.
7. Черней Д.В. Труднощі та способи перекладу англомовних фразеологізмів. *Закарпатські філологічні студії*. – Ужгород: Видавничий дім "Гельветика", 2019. – Т. 1. – Вип. 10. – С. 138-141.

8. Oxford University Press, 2015. − 416 p. − Available at : https://books.google.com.ua/books?id=GtBxCgAAQBAJ
9. The Concise Oxford Dictionary of Proverbs / Edited by J. A. Simpson. – Oxford University Press, 1982. – 256 p.

Звінський В.О., Криворучко Т.В.
Житомирський державний університет імені Івана Франка

СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ У ПРОЦЕСІ ПЕРЕКЛАДУ

Стилістичні прийоми, що використовуються в літературі, мають значний вплив на процес перекладу, оскільки часто ставлять перед перекладачем унікальні завдання. Ефективна передача цих прийомів мовою перекладу вимагає глибокого розуміння як мови оригіналу, так і мови перекладу, а також культурного контексту, в якому було створено твір. Ось кілька прикладів того, як ці прийоми впливають на процес перекладу:

1.Гра слів та ідіоматичні вирази: Переклад гри слів та ідіоматичних виразів може бути особливо складним, оскільки вони часто спираються на специфічні для певної мови каламбури, подвійні значення або культурні відсилання. Перекладачі повинні намагатися знайти еквіваленти в мові перекладу, які зберігають гумор, вплив або значення оригіналу, що може вимагати творчих рішень або адаптації. У книзі Льюїса Керролла «Пригоди Аліси в країні чудес» є знаменитий рядок, де Чеширський кіт каже: “We’re all mad here”. Гра слів полягає в подвійному значенні слова “mad” (злий і божевільний). Українською це можна перекласти як «Ми всі тут божевільні», що передає значення божевілля, але втрачає двозначність, присутню в оригінальному тексті.

2.Алітерації і асонанси: Відтворення алітерації та асонансу в перекладі може бути складним, оскільки ці прийоми залежать від специфічних звуків і фонетичних властивостей мови оригіналу. Перекладачам може знадобитися знайти альтернативні слова або фрази в мові перекладу, які збережуть оригінальну звукову модель, навіть якщо це передбачає відхилення від строго дослівного перекладу. Яскравим прикладом алітерації є “She sells seashells by the seaside” використовується алітерація з повторенням звуку “s”. В українській мові можливий варіант перекладу «Вона продає мушлі біля морського берега», але тоді втрачається алітераційний ефект. Більш креативним перекладом, що зберігає алітерацію, може бути «Сіла Сюзі на сіні сушити сільські снігурі», зберігаючи алітераційний звук «с», але змінюючи значення.

3.Метафора та порівняння: Переклад метафор і порівнянь може бути складним, оскільки ці фігури мови часто пов'язані з культурно-специфічними образами або поняттями. Перекладач повинен враховувати культурний контекст як мови оригіналу, так і мови перекладу, і йому може знадобитися адаптувати метафору або порівняння, щоб зробити її більш доступною або зрозумілою для цільової аудиторії. В англомовному вислові “time is money” час метафорично порівнюється з грошима. Прямим перекладом на українську мову буде «Час -